

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

АКАДЕМИЧНО ИНФОРМАЦИОННО ИЗДАНИЕ

БРОЙ 7(352), година XXIII

12 октомври 2005 година

ПРОФЕСИЯ „УЧЕН“

НА СТР. 4

ЗА 45 ПЪТ
УНИВЕРСИТЕТЪТ
ОТВОРИ ВРАТИ
ЗА СТУДЕНТИТЕ

НА СТР. 6

ИЗСЛЕДВАНЕ
ЗА ВЪЗРОЖДЕНЕЦА
И ЗА АВАНГАРДИСТА

НА СТР. 6

КАНДИДАТСТУДЕНТСКИ БИСЕРИ
ПО ИСТОРИЯ И ПО БИОЛОГИЯ

НА СТР. 8, 9

В Броя гетете още:

- Германец е новият почетен доктор на Университета
- Журналистическото двуезичие в културните перспективи на XIX век
- Да говорим панаоки
- Достатъчни ли са четири цвята
- Учебният театър - между първите стъпки на сцената и финалните аплаузи

НАЧАЛО

ЗА 45 ПЪТ ПЛОВДИВСКАТА АЛМА МАТЕР ОТВОРИ ВРАТИ ЗА СТУДЕНТИТЕ

Новата учебна година в Пловдивския университет "Паисий Хилендарски" беше открита на 1 октомври в Концертна зала, като сред официалните гости бяха министърът на вътрешните работи Румен Петков, заместник-министърът на образованието и науката доц. Кирил Атанасов, началникът на Национална служба "Полиция" ген. Валентин Петров (и тримата са възпитаници на ПУ), заместник-управителят на Пловдивска област Меглена Русенова, политици, преподаватели от други висши училища в Пловдив.

Тържественото събрание откри заместник-ректорът доц. д-р Запрян Козлуджов. Академично слово изнесе ректорът проф. дфн Иван Куцаров. Той поздрави първокурсниците за избора на Пловдивския университет - вторият по дълголетие и значимост български университет - една от най-могъщите образователни институции, университет от класически тип, в който са представени и четирите основни направления на висшето образование - хуманитарно, природно, обществено и техническо. В словото си проф. Куцаров говори и за разширяващото се международно сътрудничество - ПУ има безсрочни договори с някои от най-реномираните европейски университети. Все повече се активизира обменът на преподаватели и студенти по различни европейски програми, имаме лектори по български език в повече от 10 чуждестранни университети. В заключение ректорът пожела на първокурсниците пълноценно да изпо-

Тържественото откриване на новата учебна година

лзват възможностите на Университета и града за духовното си развитие, а същевременно и да не забравят, че са млади и да се веселят - както се пее в студентския химн.

Първокурсниците бяха приветствани и от министър Румен Петков, който заяви: "Скъпи студенти, аз съм притеснен, развълнуван и малко неподготвен. Мисля, че тия усещания вие ще разберете с цялата им сила на първия изпит в края на първия семестър.

Чест е човек да учи в Пловдивския университет, но е и отговорност. Всеки курс, всеки випуск има своя чар, своя колорит. Част от този колорит са и преподавателите в университета. Изключително усещане е, когато имаш преподаватели, от които можеш да се учиш не само на преподава-

ция е "поканен" от органите на реда да даде обяснение за своя проява в нетрезво състояние и милиционерът го пита в кой от петте пловдивски университета следва. А студентът му отговаря: "Тъй като си милиционер, простено е да не знаеш, че в България има само два университета, а ти ми говориш, че в Пловдив са пет". Разбира се, за това отношение към представителя на властта той е претърпял известни санкции. Но изводът е, че още тогава студентите не са се съмнявали в единствеността и уникалността на Университета ни не само в града, а и изобщо.

Заместник-министърът доц. Кирил Атанасов поздрави присъстващите от свое име и от името на министъра на образованието доц. Даниел Вълчев, отбелязвайки факта, че не само е пловдивчанин, но е възпитаник и на Университета.

Студентите първокурсници се докоснаха за първи път и до традициите на Пловдивския университет - те получиха от колегите си абсолвенти символите на Университета - ключа, хоругвата и препис от Зографската чернова на "История славяноболгарская". Покъсно по факултети им бяха връчени и студентските книжки.

"Пловдивски университет"

не, а и да се учиш на общуване, да се учиш на живот. Специално аз съм изключително задължен на моите преподаватели от Факултета по математика и информатика - от финия естет доц. Грибачев или настоящия декан доц. Мекеров до грубоватия, но истински доц. Петър Раднев. Това са хора, които са дали много на Университета, дали са много и на нас."

Той разказа интересен случай с негов състудент, който в определена ситуа-

Студентски конкурс за написване на малки драматични форми

Вестник "Пловдивски университет" разширява обхвата на студентския литературен конкурс, като от тази година обявява и конкурс за написване на малки драматични форми - обем от 15 до 35 страници.

Тема - по избор на авто-

рите.

Ще бъдат отличени 5 творби, които студентите от специалността "Актьорство за драматичен театър" към Педагогическия факултет на Пловдивския университет ще представят на сцената на Учебния театър.

Текстовете, напечатани в 2 екземпляра, изпращайте до 30 октомври 2005 г. на адрес: Пловдив 4000, ул. "Цар Асен" 24, вестник "Пловдивски университет", или направо в редакцията на вестника (първата барака в южния двор на Ректората).

ПРИЗНАНИЕ

ИЗВЕСТЕН ГЕРМАНСКИ ОБЩЕСТВЕНИК Е НОВИЯТ ДОКТОР ХОНОРИС КАУЗА НА ПЛОВДИВСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ

Д-р Карл-Юрген Вилберт е новият доктор хонорис кауза на Пловдивския университет. Тържествената церемония се състоя на 3 октомври (Денят на обединението на Германия) в 6. аудитория, а решението на Академичния съвет е от 13 юни тази година. Интересът към събитието беше изключително голям - присъстваха представители на академичните среди, бизнеса, политиката и медиите. Д-р Вилберт е удостоен с това звание за изключително големия му принос в сътрудничеството между Германия и България в областта на бизнеса, културата и образованието. Той бе представен пред аудиторията от ректора проф. д-р Иван Куцаров, който връчи почетния диплом, огласен на латински от доц. д-р Станка Козарова.

Д-р Вилберт е виден германски общественик, а от 2003 г. е почетен консул на Република България в провинция Райнланд-Пфалц. Заемал е редица административни и обществени длъжности, носител е на множество национални и международни награди. Той е от 30 години главен изпълнителен директор на Занаятчийската камара в Кобленц, която е създадена преди 103 години. Годишният оборот на камарата е 12,5 милиарда евро. Над 11000 чираци се обучават в 17 500 занаятчийски предприятия - членове от региона на камарата.

Д-р Вилберт е един от инициаторите за подписване на двустранния договор за сътрудничество между Пловдивския университет и Университета Кобленц-Ландау.

Новият почетен доктор изнесе академично слово, в което направи връзка между развитието на занаятите от една страна и от друга - на бизнеса и обра-

зованието. В заключителните си думи той заяви: "Открива се широко поле за сътрудничество между професионалното и академичното образование на Изток и на Запад. Трябва да се гарантира еднаква стойност на образованията. А защо да не се придобие майсторско свидетелство в университета? Или обратното - магистърска степен в занаятчийската камара? Занаятчийските организации и науката трябва да свържат в обща мрежа своите познания и умения и да търсят заедно решения за модерното професионално образование, например при еднакви в цяла Европа модули за квалификация в професионалното и академичното образование.

Последните си думи искам да посветя на Пловдив и неговите хора, които ме очароваха още от самото начало. Ето защо реших, че професионалната квалификация ще се концентрира в Пловдив.

Д-р Вилберт – първият вдясно

Занаятчийската традиция, културното наследство и напоследък и академичните контакти предлагат уникални предпоставки за общи усилия за развитието на занаятите и средната класа. Данчовата къща като проект и архитектурен паметник, като комбинация между запазването на историята и модерното може да съществува само в Пловдив, защото тук тя е в естествената си духовна среда.

Особено се радвам за сътрудничеството между университетите на Пловдив и Кобленц. Полза ще имат не само двете висши училища, но и занаятите и град Пловдив. Това ме радва и ме кара да съм много благода-

рен."

Д-р Карл-Юрген Вилберт беше приветстван и от кмета на Пловдив д-р Иван Чомаков, от посланика на Федерална република Германия Харолд Киндерман, проф. Райнер Графен от Университета Кобленц-Ландау, от г-н Рангел Чолаков - председател на Националната занаятчийска камара, от проф. Анастас Славчев - ректор на АМТИИ. Сред официалните гости бяха още заместник-кметът на Пловдив Анастас Бадев, народните представители Захари Георгиев и Пламен Славов и др.

"Пловдивски университет"

ЛЕКЦИЯ НА ПРОФЕСОР ЛЕФЕЛД ОТ ГЪОТИНГЕНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ

На 16 септември в Заседателната зала на Пловдивския университет се състоя лекция на проф. Лефелд - ръководител на Гьотингенския Славистичен семинар. Гостът изрази задоволство от престоя си в Пловдив и представи научните си интереси. Проф. Лефелд е славист, който се занимава с много области на езикознанието: изследвал е морфологичната типология на славянските езици, създал е концепция за системно описание на синтактичните от-

ношения, описал е преводческите подходи във връзка с историята на славянските литературни езици, автор е на книгата „Акцент и ударение в Руском языке“ и на много други трудове и публикации. Занимавал се е с преводи от латински на хърватските книжовници от XVII век.

Лекцията бе посветена на наблюденията му върху ръкописа „Посольская книга“, която съдържа копия от кореспонденцията на турските сул-

тани с московските князе. Известно е, че в Цариградския двор е съществувала сръбска канцелария, в която са писани дипломатическите писма до Полша, Дубровнишката република и Московското княжество. След като се запознава с преписите на писма на султан Селим II до Москва, проф. Лефелд предлага хипотезата, че руските преписвачи са вписвали документите в архивната книга, като са русифицирали създадените на

сръбски език грамоти. Така се стигало и до словотворчество, вследствие на погрешно разбиране или адаптивен превод на думи и изрази от оригинала.

Проф. Лефелд остави у слушателите впечатлението за човек с чаровна усмивка, многогостранни научни интереси и носител на онази скромност, присъща на хората, осъзнали, че светът на познанието е безкраен.

д-р Наталия ХРИСТОВА

СЕМИНАР

ПРОФЕСИЯ „УЧЕН“

Понятието "учен" в някои предизвиква респект и уважение, в други - представа за хора, заети в своите кабинети и лаборатории със странни и таинствени занимания, обкръжени от димящи разноцветни стъкленици, за трети то носи претенция, за четвърти...

Каква е представата за учения в миналото и сега? Какъв трябва да бъде той в новото време, когато един от стълбовете на съвременното общество е науката, а ролята на учения освен със задължителната евристичност е свързана и с голяма доза отговорност?

Много пъти официално и неофициално е бил поставян въпросът, включително и в академичните среди, как да се нарича човекът, който се занимава с наука - учен, изследовател, научен работник. Коментирани са сериозно и шеговито опозиции като: голям учен - малък учен, слаб учен - (съответствието естествено е) дебел учен.

Отговорите на тези въпроси, мястото на учения в съвременния свят, отношението към него, популярността и привлекателността на науката за младите хора, възможностите и механизмите за развитие на научния потенциал, обменът на идеи и научното сътрудничество са в основата на инициативата на Европейската комисия "Учените в Европа" и проекта REKS, стартирал през тази година с конференция в Люксембург и включващ множество различни събития в цяла Европа.

На Стария континент все повече се говори за конкурентноспособна икономика, основаваща се на триъгълника на знанието, съставен от наука, образование и иновации. За сравнение, ЕС дава 1.96% от своя брутен национален продукт за наука и развитие, докато съответният дял в САЩ е 2,59%, в Япония - 3,12%, в Корея - 2,9%. Разликата между САЩ и ЕС е приблизително 130 милиарда евро годишно, 80% от които идват от вложенията на частния сектор за наука и развитие.

Семинарът "Професия учен", проведен в Пловдивския университет на 20 сеп-

тември, е етап от реализацията на проекта в България. Подобни семинари ще бъдат проведени в Русе, Варна и Стара Загора, а в София ще има национална конференция, на която ще бъдат обобщени резултатите от

преминал при отлична организация, беше открит от ректора на Пловдивския университет проф. дфн Иван Куцаров. Приветствие към участниците поднесе г-н Иван Соколов - главен секретар на "Сдружение за Пловдив", председател на което е кметът д-р Иван Чомаков. Прочетено беше и поздравително писмо от заместник-министъра на образованието и науката доц. Кирчо Атанасов. Присъстваха представители на университетското ръководство, декани на факултети, преподаватели от ПУ и дру-

Гашарова (БАН), Станимира Йорданова (СУ), от Пловдивския университет доклади изнесоха проф. дбн Иван Минков, проф. дхн Георги Андреев, инж. Валя Недева и доц. д-р Манчо Манев.

Доц. д-р Лина Анастасова от Бургаския свободен университет представи любопитни данни от социологическо изследване, свързано с цялостната визия за стремежите, възможностите, реализацията и статуса на научния работник в обществото и неговата самооценка. Данните и изводите от него се превърнаха в основа за оживена дискусия, по време на която бяха изказани много интересни мнения. Изследването потвърждава неща, за които се говори отдавна - застаряване на научно-преподавателските кадри във висшите училища и научните институти; намален интерес към научна работа от младите хора; научното израстване в България във възрастово отношение спрямо западните държави е забавено с 4-5 години; рядко се осъществява връзка между бизнеса и науката; по отношение на мобилността - 40% от анкетиранията са били само веднъж в чуждестранна образователна институция, а близо 50% не са били нито веднъж. Отново стана дума за необходимостта за промяна на Закона за научните степени и звания, за реформиране или премахване на ВАК, за генерална промяна на образователната ни система и др.

Доц. д-р Асен Рахнев - координатор на проекта за Пловдивския университет, който беше и един от най-активните участници в обсъжданията, обяви, че повече информация за проекта и докладите на участниците в семинара ще може да се намери на адрес: <http://www.plovdiv2eu.org/reks>.

"Пловдивски университет"

Участници в семинара

проучване за състоянието на професията учен, по Нова телевизия ще има 6 излъчвания на продукцията "Хай Тек". Основната цел на проекта REKS е да покаже на нашите сънародници важната роля на учения за изграждане в България на икономика и общество на знанието като част от европейските тенденции.

Семинарът в Пловдив,

ги висши училища.

Мобилността на ученияте, международните научни кариери, научно-изследователският опит (положителен и отрицателен) в Пловдив и региона бяха сред темите, засегнати в докладите на д-р Елисавета Гурова (СУ), Каталин Нажи (Постоянно представителство на Република Унгария към Европейския съюз), Мариела

ПРИДОБИВКА

БИБЛИОТЕКАТА СЕ РАЗШИРЯВА, ПРЕВРЪЩАЙКИ СЕ В ПРИТЕГАТЕЛЕН ЦЕНТЪР ЗА СТУДЕНТИ И ПРЕПОДАВАТЕЛИ

Новата учебна година започна за Университетската библиотека с нова придобивка. На 3 октомври официално бяха открити от ректора проф. д-р Иван Куцаров нова заемна служба и читалня с 26 места. На тържествения водосвет присъстваха много гости, сред които генералният консул на Република Гърция в Пловдив г-н Матеодакис, заместник-ректори на Пловдивския университет, декани на факултети, преподаватели, студенти, г-жа Радка Колева - директор на НБ „Иван Вазов“, гости от всички университетски библиотеки в Пловдив, от читални библиотеки. Читалнята е предназначена за изучаващите естествени науки, а хуманитаристиката и Европейският документационен център остават в старата читалня, която има 30 места.

С настоящото разширение на библиотеката използваната площ се увеличи значително - цялото подземие на Химическия факултет е превърнато в книгохранилище, с което на този етап е решен въпросът със съхраняването на книжния фонд, наброяващ около 360000 библиотечни единици. Обособена е и нова заемна с целния учебников фонд на свободен достъп. Целият справочен фонд е подреден в бившето помещение на Заемна служба.

Инсталирани са няколко компютъра, осигуряващи достъп до електронния каталог на библиотеката, Интернет и до някои бази данни. Интересното е, че компютрите са свързани в мрежа с радиовръзка.

Като част от проект към център "Конкурентна система за обучение и управле-

Ректорът проф. Куцаров открива новата част на библиотеката

ние на висшето образование" към МОН, осъществен под ръководството на доц. д-р Георги Тотков, беше изградена регионална виртуална мрежа на академичните библиотеки в Пловдив "ВРЕМЕ - АБ". В резултат, вече разполагаме с локален интернет-каталог на всяка университетска библиотека в града. Електронният адрес на нашата библиотека е <http://lib.pu.acad.bg>. Има и своден каталог, чийто адрес е <http://vreme.pu.acad.bg>, като идеята е по-нататък да се превърне в регионален. Книгите и читателските карти вече са с баркодове, което облекчава обслужването на читателите и предоставя възможност да се проследяват най-търсените заглавия.

Според директора г-жа Милка Янкова Университетската библиотека е една от малкото, в които кризата не се усеща - купуват се доста книги, редовно се прави абонамент за чужди и български списания. Сключен е тригодишен договор за ползване на база данни Scopus на холандското изда-

телство "Елзевир". Библиотеката отдавна се превърна в място, където се организират изложби-базари на книги на различни издателства, представят се автори.

И откриването на новата читалня даде повод за организиране на такава из-

ложба. Своя продукция представиха издателствата "Жанет 45", "Индекс" и "Захарий Стоянов". По традиция книгите се продават със значителна отстъпка, а издателите правят и сериозни дарения за библиотеката, като дават възможност домакините сами да си избераат заглавията.

Г-жа Янкова изказва своята благодарност за изключителната подкрепа на цялото университетско ръководство, начело с ректора проф. Куцаров, специално на помощник-ректора н.с. Румен Киров, на всички служители на библиотеката, на хората от техническата работилница, транспорта, снабдяването, университетския информационен център, които имаха сериозен принос за цялостната реконструкция на библиотеката.

"Пловдивски

ЛАТИНСКИ ИЗРАЗИ

Non bonus est ulli, qui malus ipse sibi.

За никого не е добър, който сам за себе си е лош.

Ignosco saepe alteri, nunquam mihi.

Често прощавам другиму, никога на себе си.

Quot capita, tot sententiae.

Колкото глави, толкова мнения.

Qualis homo ipse est, talis eius est oratio.

Какъвто е самият човек, такава е и речта му.

Audiat et altera pars!

Да бъде изслушана и другата страна.

Licentiam des linguae, cum verum petas.

Дай свобода на езика си, когато търсиш истината.

Orationi vita non dissentiat!

Животът да не противоречи на думите!

Peccatum amici velut tuum recte putes.

Грешката на приятеля си с право можеш да смяташ за своя.

Vivat, crescat, floreat res publica nostra!

Да живее, да расте, и да процъфтява нашата държава!

И КРИЛАТИ ФРАЗЫ

АЛМА МАТЕР

ПЛОВДИВСКИЯТ УНИВЕРСИТЕТ УТВЪРЖДАВА НАУЧНИТЕ СИ ПОЗИЦИИ

Нашият университет отдавна е утвърден научен център. В условията на крайно ограниченото бюджетно финансиране и неясни критерии за междууниверситетско разпределение на средствата за наука, участието на колективи и научни работници от ПУ в националните конкурси за финансиране на научни разработки е било успешно.

Това се обуславя не само от наличния научен потенциал и подобряващата се (макар и все още недостатъчна) материална база.

конкурси.

Тази година научни работници от ПУ участваха в конкурсите на Националния фонд "Научни изследвания" с 23 проекта в 8 научни направления. Седемнадесет от тези проекти бяха класирани и финансирани от Фонда или е реализирана успеваемост 74 %.

В таблицата са представени резултатите от конкурсите на Национален фонд "Научни изследвания" за 2004 г. и периода м. януари - м. август 2005 г. по факултете.

Факултети	2004 г.		2005 г.	
	Бр.	Приход лв.	Бр.	Приход лв.
Факултет по математика и информатика	3	2000	7	100 000
Химически факултет	1	4100	2	42 600
Физически факултет	1	1680	-	-
Биологически факултет	9	37430	14	104 000
Педагогически факултет	-	-	1	50 000
ОБЩО	14	45210	24	296 600

Много прецизно е подбрана тематиката, съчетаваща теоретичната разработка с реалната възможност за приложението ѝ в стопанската практика.

Друг важен фактор е добрата предварителна подготовка за конкурсите, организирана и проведена от факултетните ръководства и поделение "Научна и приложна дейност" при Университета.

Чрез поделение НПД се реализира административно-финансовото обслужване на спечелените в конкурсните проекти. Гарантира се пълна самостоятелност, но и отговорност на всеки колектив и негов ръководител при вземане на решения за изразходване на отпускните средства, при спазване на законовите и договорни изисквания и съчетани с интересите на авторите и Университета.

Добре подготвените проекти са и резултат от системните предварителни изследвания, подпомагани от финансирането на вътрешните университетски

От таблицата се вижда, че финансирането на проектите от различните конкурсни програми на фонд "Научни изследвания" за 2005 г., сравнено с тези от 2004 г., се е увеличило около 7 пъти, което е впечатляващо.

Успоредно с чисто научните конкурси трябва да посочим и успешно реализиран проект в конкурса, обявен от Изпълнителната агенция за насърчаване на малки и средни предприятия към Министерството на финансите. Разработката се реализира пряко от фирма внедрител. Тя представлява иновация в областта на индустриалната биокатализа и е на стойност 37 000 лв.

Като прибавим и научните изследвания, провеждани по международни проекти, за които си заслужава да се говори отделно, можем да кажем, че ПУ "Паисий Хилендарски" утвърждава позициите си като водещ и в научните изследвания в Южна България.

"Пловдивски университет"

Първокурсниците от Филологическия факултет получиха новия брой на VIVAT PHILOLOGIA

Деканското ръководство на Филологическия факултет и в началото на настоящата учебна година доказва насърчаващото си отношение към първокурсниците, реализирайки отново изданието "Vivat philologia". На 2 октомври всеки студент първокурсник получи по един брой от вестника. Целта на "Vivat philologia" е да въведе бъдещите филолози в онези абстрактни зони от университетското пространство, където конкретности не съществуват. В този контекст съвсем ясно и убеждаващо звучи позицията на ректора на Пловдивския университет - проф. д-р Иван Куцаров, че "филологията е непреходна наука". Текстът обръщение на доц. д-р Иван Чобанов, декан на Филологическия факултет, синтезира широкия филологически спектър и чието следствие са духовно усъвършенстване и израстване.

Като изцяло се съгласява с художествената теза на Робърт М. Пърсиг - "истинският университет е безсмъртната същност на самия разум", проф. д-р Клео Протохристова насочва вниманието на студентите към незримата врата на храма на разума, намиращ се отвъд конкретностите.

За смисъла и свободата на университетското образование говори доц. д-р Юлия Николова и по нейното мнение "не дипломата и не оценката ще се окажат най-важните в живота", а усвоаването на похвати, с които да бъде прилагано наученото и чрез него да се създават собствени стратегии. Потвърждение на казаното се явяват автофоризмите, изразени от докторанта по български фолклор Здравко Дечев. Според когото знанието е бъдеще, а не моме-

нто състояние. Как и къде се осъществяват пък международните обмени на факултета, информира зам.-деканът доц. д-р Ирина Чонгарова.

С перспективна покана завършва материалът на доц. д-р Жоржета Чолакова, главния редактор на авангардното списание "Славянски диалози", призоваваща новоприетите студенти към дебютно творчество на страниците на списанието. Читателят на "Vivat philologia" ще открие и подробна информация за двете творчески структури: студентско-докторантския Лингвистичен клуб "Проф. Борис Симеонов" и Студентския клуб по литературознание. Лингвистите се представят като забавляващи се теоретици, а литературоведите са предпочели да общуват, сблъсквайки ценности и светогледи.

Екзотичната препоръка към първокурсниците, дадена от стипендианта на Филологическия факултет Тенчо Дерекювлиев - в усвоаването на знания да се търси хедонизмът, и емоционално въздействащото есе на Милена Кирилова - "Мисията да си филолог", дооформят кръговата тематична композиция на изданието.

"Пловдивски университет"

НОВА КНИГА

ЖУРНАЛИСТИЧЕСКОТО ДВУЕЗИЧИЕ В културните перспективи на XIX век

Няколко думи за първата книга на гл. ас. д-р Елена Гетова

Милена ДИНЕВА

Излезе от печат книгата на гл. ас. д-р Елена Гетова, преподавател по българска възрожденска литература към Катедра "История на литературата и сравнително литературознание" във Филологическия факултет на Университета. Озаглавено "Журналистически езици на Възраждането. Българо - френски контексти", изследването е конструирано върху историографски, библиографски, литературно-исторически и литературно-теоретически интерпретации.

Обект на научния интерес на Ел. Гетова са българо-френските периодични издания от втората половина на XIX век, като журналистическите стратегии към френския език са очертани в определен исторически контекст - от наченките на двуезичен "журнализъм" (50-те години на XIX век) до края на столетието. За целта са проучени над 150 броя на възрожденската българо-френска преса, както и 40 други вестници и списания от втората половина на XIX век.

Книгата се състои от три основни дяла. В първия от тях са проследени различните по времепооява и методология изследвания върху възрожденската журналистика и върху спецификата на превода и превеждането конкретно във възрожденската книжовна практика. Следващата част на труда, озаглавена "Култура и журналистика. Проблеми на двуезичието", акцентира върху функциите на журналистиката в културното общуване през Възраждането, върху вестника като явление във възрожденската култура, както и върху статута на вестникарското двуезичие в историята и идеологията на възрожденската преса.

Във втората глава от книгата обзорът и характеристологията на българо-френското журналистическо двуезичие са осъществя-

ни в два важни тематични регистъра: как Пресата превежда Историята (тук са потърсени позициите на Константин Фотинов и Георги Раковски) и как Пресата превежда своето време - в двата аспекта на времето: Април 1876 и времето на Източна Румелия.

Фотинов не само създава първото българско периодично издание, но и прилага за първи път двуезичието в практиката на възрожденската журналистика, като формира различни критерии към текста за превод. В съпоставка с него, Раковски е видян като наследник, но и новатор в осмислянето на значението на двуезичната преса - постепенно френските текстове във "Дунавски лебед" се превръщат във водещи, появяват се рубрики, замислени и задани най-вече към чуждозиковия читател.

В същото време присъщият на възрожденската словесност патос за достъпност и достоверност, за описание на реалния живот, намира своите рефлексии във възрожденската преса, която заявява своите предпочитания към "превеждане" на Настоящето. Така се създават "ординерните" истории на ежедневието, а в променената публицистична актуалност на Балканите от 1876 г. проговаря една различна стратегия към чуждия език - чрез него се

представят темите за идентичност и общност на българите в сегашността на националното страдание. Пресата превежда своето време спрямо два темпорални аспекта - времето на Април 1876 (представи за това дава една неизследвана до този момент журналистическа дейност - тази на Т. Пеев

и С. Миларов в българо-френския вестник "Възраждане", издаван в Браила в периода 5 юни - 12 ноември 1876) и времето на Източна Румелия (1878 - 1886), когато в автономната провинция на Османската империя излизат значителните вестници "Народний глас" и "Марица". Те публикуват материали на български и френски език с цел да представят политическите въпроси за териториалната цялост пред европейската дипломация. Възрожденското настояще е видяно и през оптиката на регионалния българо-френски вестник "La Situation" - "Положение", който публикува различни по тематика и акцент статии на двата езика, като френската част на вестника не е превод на публикуваното на български. Това дава възможност да бъдат проследени журналистическите филтри, през

които "преминава" определен текст - т. е. какво се публикува на френски и какво се премълчава, кои публични "ситуации" отсъстват от хоризонта на следосвобожденската преса от 80-те години на XIX век и др. В заключението "Апология на възрожденската журналистика" авторката се е опитала да изрази своя респект към усилията и интелектуалната енергия на възрожденските журналисти - усилия настоятелни, понякога обречени, но винаги "на полза роду".

Последната част от книгата на Ел. Гетова, освен с богата обща библиография, каталози съответно на възрожденските периодични издания и на българо-френските периодични издания, послужили за изследването, е снабдена и с приложение. То е изключително важно като научен принос, тъй като съдържа анотации на 69 българо-френски периодични издания от втората половина на XIX век.

"Журналистически езици на Възраждането" на д-р Елена Гетова е ценно помагало както за студенти-филолози и журналисти, така и за изследователи в областта на историята и културата на Българското възрождане. Изследването е приносно и от лингвистична гледна точка, доколкото в него са засегнати проблеми от теорията и практиките на превода през Възраждането. Разбира се, книгата би могла да представлява интерес за всеки, който желае да научи повече за културната ситуация на XIX век и да се запознае с неизследвани до този момент аспекти на журналистическата дейност в България от този период.

ОТЛИЧНИЦИ

КАНДИДАТСТУДЕНТСКИ БИСЕРИ 2005 ИСТОРИЯ

*И тазгодишната кандидатстудентска кампания дока-
за, че цената на бисера не пада. Това пролича на изпитите
по история и по биология, от които ви предлагаме пред-
ставителна извадка. В следващия брой очаквайте продъл-
жение на бисерите и от други изпити.*

*Българският народ е свободен. Но от тук започват нови трудности за българите. Със сключването на Санстефанския договор през март 1878 г. България е възобновена отново. Той е крачка напред, крачка и назад.

*Някои генерали на армията, защитавали българската справедливост са граф Игнатиев, ген. Арнауди и ин(ж) Тотлиден.

*Освобождението България започва много по-рано, от самата дата, в която е извършено. То е започнало веднага след поробването на българския народ.

*Великите сили били нащрек спрямо руското влияние в Европа. Великите сили не уставали безучастни във войната, съблюдавали действията на Русия. Те изпратили писмо, в което се обосновавало на Парижкия мирен договор с цел да не бъде нарушен.

*Те нанесли поражение на Турция, поради това тя била безсилна да окаже по-нататъшна съпротива.

*Съдбата на нашата страна е гледана не с оглед на историческата правда и етническите дадености, а в унисон с интересите на Великите си-

ли.

*В Германия дори и Г. Шльодер заявява, че след зверствата извършени в България, Османската империя няма място в Европа.

*Български чети с Хр. Ботев и Хвърковатата чета на Раковски подпомагат руската армия.

*Четите на Ботев и Ф.Тотю бранят Шипченския проход, а българската кауза защитава изтъкнатият френски хуманист Ж.Ж.Русо.

*Ботев се качил на аферата Радечки.

*През 1877 г. българските войски били обезкървени, но България се вдигнала на общонационално въстание за национално освобождение. Тя се съюзил с Русия в борбата срещу Османската империя, като за главнокомандващ военните действия в България князът изпратил ген. Гурков и корпусът на ген. Дзержински.

*Рана и гняв и отгъщение в някаква степен...

*Българските отряди преминали турската граница и освободили Одрин.

*България най-сетне била свободна и тиранско-деспотския начин на управление пос-

тепенно се превърнал в демократичен режим. Постепенно българската държава възвърнала сили да създаде своята велика и вече свободна държава.

*Руската армия преминала през центъра на Дунава и стъпва на българска земя.

*Руската армия участва с почти 100 % от своя военен капацитет, който възлиза над 1400000 войници, над 20000 офицери, над 1000 орадия и предвождащите ги войници.

*Може би най-лошото териториално разкъсване е това между Република България и Княжество Румелия.

*В Тракия и Странджа-Сакар е издадена автономната област Източна Румелия.

*Същевременно обстановката на юг от Стара планина е хаотична. Сред военните части на Османската империя редът е общо взето хаотичен, подобен на този в руската армия.

*Еродирания руски посланик ген. Егнатиев

*Целта на Руската империя е била руските войски на Шипка да разтропат оръжията си и да подпишат мирен договор с Турция на 3 март.

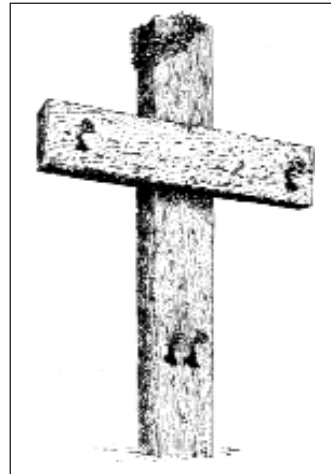
*Едно ярко събитие пророчества Освободителната война - Априлското въстание от 1876 г. Това въстание потресава целият свят.

*Жестокото путошаване на въстанието скандализира цяла Европа, вдигат се протесни битинги, издават се брушури.

*Така, както вдига на "крак" света, България побеждава Турция не с "гърмежа на кремъкликата", а с одричането на Европа относно Османската империя.

*Първоначално се провежда предварителна конференция, на която да се оточни проектоустава.

*Кримската война и Парижкия договор - тези решения поставят Русия временно на мястото на страничен наблюдател. Стъпила почти на крака, Русия вижда начин да си върне отнетото.

*На българските юнаци, присъединили се към руските войски, от начало се гледа със съмнение. Няколко дни продължава обсадата на Плевен, две атаки и нищо. Тогава ген. Тотлебен вика от Русия инженер, най-добрия по това време в Европа. Той съумява да прекъсне електричеството и всякаква връзка, на затворилите се в града с останалия свят. Така с хитрос и войскови умения е освободен Плевен.

*Снабдяване с мониции от блиските села и местности.

*След Санстефано местностите населени предимно с българи - Мизия, Тракия и Македония, - се обявяват за автокефални.

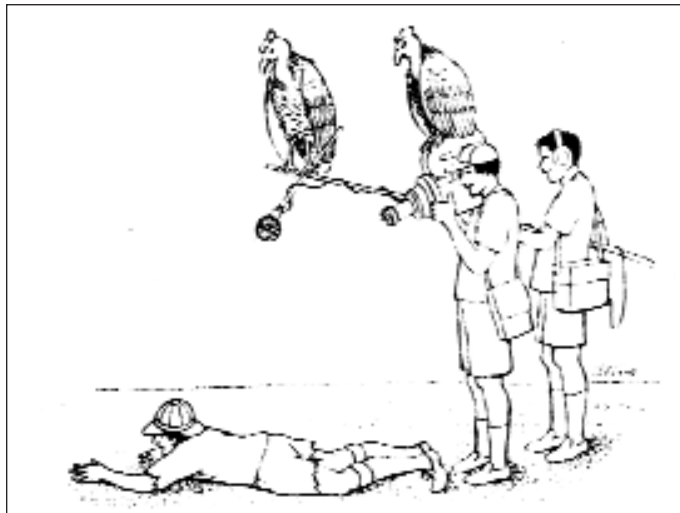
*Турската армия постепенно бива свалена на колена.

*Османското робство е тежък товар върху съдбата на българите. Българският политик, подписал Берлинския договор, счупва химикалката, с която подписва този пагубен договор, защото знае на какво е обречена България от този момент нататък.

*За прехвърлянето на военната техника спомогнали много жени и добитък.

*Колкото и загуби да понесе българската държава, колкото и несправедлив да е Санстефанския договор, Русия реално донася свободата.

*В рамките на един месец България е жестоко разпокъ-

ОТЛИЧНИЦИ

КАНДИДАТСТУДЕНТСКИ БИСЕРИ 2005

БИОЛОГИЯ

*Водата в природата представлява смес на въздуха с разтворени в него минерални соли и газове.

*Водата има голяма температура на кипене, при което започва да се изпарява.

*Плътността на водата е $+4^{\circ}\text{C}$, под и над тази плътност живота е невъзможен.

*При валежи от сняг водата замръзва.

*Птиците, катериците, паякът и др. са обитатели на сухоземната среда на живот. Шаранът, делфинът, пиявицата и др. са обитатели на водната среда.

*Във възрастен организъм водата е 68%, в кактусите е 50%.

*... всеки организъм

притежава във себе си част от първичния океан.

*Водоемите се замърсяват ... от помията на големите градове.

*Оплождането е начин на размножаване при животните и човека.

*Оплождането при животните е хетеротрофно.

*Половата система на мъжките индивиди се състои от семенници или тестиси, това са кожни торбички които съдържат и съхраняват спермалната течност.

*През време на зреене, процесите на овогенеза и сперматогенеза престават да зреят.

*При възбуждане на половия член, при мъжките се отделя секрет, който понякога ги притеснява.

*Всъщност, чакайте да попиша още някоя глупост, защото така и така ще имам двойка освен ако не се смилите над мен и защото съм да ла 15 лв. за тия тъпи листове и за дядка който уж пази да не преписвам, а отведе само гледа момичетата с къси поли и големи деколтета (такива като мен).

Подбрал:
доц. д-р Атанас
АРНАУДОВ

сана

*Великите сили усещат влиянието на Русия, а това значи и руското влияние на Балканите.

*Макар Берлинският договор да е несправедлив и да формира Българският въпрос в бъдещето, той не може да помрачи постигнатият цел - освободението на България.

*Отбраната на върха укрепва, а турските сили намаляват.

*Брюкселското представителство е за частична автономия на България

*България се възражда с всичките ѝ територии, в чието население гори благодарност към русите. Това е нещо недопустимо за останалите властни държави, това е против техните договорености - да няма голяма славянска държава на Балканите!

*Историята изисква да отчетем и некой полужителни страни на творението на Великите сили.

*Кавказката армия трябва да премине в Южна Бесарабия и околностите на Кавказ.

*Старозагорското въстание е първото организирано

такова в България.

*Политическо и икономическо самостоятелство на България.

*Русите спряли кораба край Свищов и приминали... Пантенонен мост през Дунава

*При преминаването на войските от Дунав до Стара планина се налага изсичане на просека в гората в дунавската равнина. Това донякъде забавя войските на русите.

*Руско-турската война из-

овладяване на балканските народи да нямат силна власт.

*Руските арии са изпратени за България. С отговорки за помощ и съвместни военни действия, руската армия фурсира Дунава и започва военни действия за освобождаване на българските земи в Северна България. Освобожданието на Плевен и други български райони ги кара да продължат в Тракия и Македония. Борбите са безмилостно жестоки през зимните ме-

ло възхищение сред интелигенцията и прогресивната общественост на Запад.

*В навечерието на шурмуването на Дунав рснците правят лъжовен маньовър при Карнобат. А вътре в страната кипи проучвателна дейност.

*Преломен момент и колминация в развитието на българската държава било нейното освобождение през XIX в. от трайно навлязлото в българските устои османско владичество.

*Освобождението на България е апокалиптична точка в историята на Балканския полуостров.

*Великите сили от страна на Англия и Австрия изпратили предупреждение.

*Опасността Русия да стъпи здраво на Европейските морета.

*Аргоменти, усигорява неотралитет; фурсиране на Дунава

*Гурко - Гурков, Курков, Гуков; Тотлектен.

Подбрал:
доц. д-р Валентин
ПЕТРУСЕНКО

Кандидатстудентски бисери 2005 – История

карва българската държава от петковно султанско мракобесие.

*Руско-турската война води до победа на революционния демократизъм.

*Европейските сили трябва да погледнат на България като една силна борбена единица на Балканите.

*Международната обстановка в Европа разбира какво става на Балканския полуостров. Техните интереси са за премахване на Турция, а и за

сеци.

*Взаимната помощ, която си оказва сътрудничеството на българо-руската армия, води до освобождение на Тракия и част от Македония. Но борбата за българските територии ще трябва да продължи, поради критериите, които ни поставя Запад на Европа.

*В английските и американските вестници реално били отразени зверствата на турците, което предизвика-

ЕКОЛОГИЯ

ДА ОПАЗИМ ЗАЕДНО МОРСКИЯ ОРЕЛ

Но един вид птица прави най-голямо впечатление. Със своите 2,20 м размах на крилата той не остава незабелязан. Намира се на върха на хранителната пирамида и не случайно е "Господарят на островите". Ще го познаете по шоколадово-кафявото оперение, широките крила, огромният силно извит надолу жълт клон и по късата ветрилообразна бяла опашка. Ако видите птица с такива белези, значи сте наблюдавали една от най-големите хищни птици в България - морския орел (*Haliaeetus albicilla*), наричан още белоопашат орел. В миналото морският орел е бил широко разпространен по поречието на р. Дунав, но в наши дни пресушаването на влажните зони, изсичането на естествените заливни гори по дунавските острови и човешкото безпокойство, са довели до неговото изчезване.

В Световната червена книга морският орел фигурира в категория "Нисък риск" (BirdLife International, 2005). В европейски мащаб видът е оценен като "Рядък" и според класификацията на BirdLife International се причислява към категория SPES 3. Включен е в приложение I на Директивата за дивите птици на ЕС, приложение I на Вашингтонската

Комплекс Беленски острови е едно от малкото райски кътчета, неразрушени все още от човека. Със своите непроходими гори и естествени блата островите са от изключително значение за птиците, които се размножават, мигрират и зимуват тук. Именно за това Беленският архипелаг е включен в територията на Природен парк "Персина", а това означава по-голяма сигурност и защита на всички видове животни, които го обитават.

конвенция, Приложение I на Бонската конвенция и приложение II на Бернската конвенция. Морският орел е включен в Националната Червена книга на Република България в категория "застрашен вид", както и в Закона за биологичното разнообразие, Приложения 2 и 3.

Природен парк "Персина" е едно от малкото останали места, където все още морските орли се размножават успешно. Ето защо през есента на 2004 г. клонът на БДЗП в Свищов започна работа по проект "Да опазим заедно морския орел на Беленските острови" с продължителност една година, финансиран от Програмата за малки безвъзмездни помощи на ПП "Персина" по проект "Възстановяване на влажните зони и намаляване на замърсяването", подкрепен от Глобалния екологичен фонд (ГЕФ).

Една от целите на проекта беше да се повиши познанието за морския орел и да се предвидят мерки

за неговото опазване в бъдеще.

От проектните дейности с най-голям интерес се очакваха полевите проучвания по непроходимите острови, които трябваше да ни дадат отговори на много въпроси, свързани с живота на орлите и заплахите за тях. Благодарение на ко-

фасованите едри риби, които поставихме на импровизираната площадка, на караха един млад орел да се възползва от обилната храна, а заедно с него гларусите и няколко пеликана, които за съжаление не опитаха много от рибата, охранявана зорко от орела.

След успешното презимуване се сформираха две двойки, които ремонтираха гнездата си и започнаха отглеждането на новото поколение.

С това и екипът на проекта започна редовния мониторинг, провеждан два пъти месечно в районите със заетите гнезда. Изключително интересно бе да се наблюдава поведението на орлите при мътенето и изхранването на новоизлюпените орлета. По-късно, обаче едната двойка напусна първоначално заетото гнездо. За съжаление причината за това не ни е известна, но вероятно се дължи на човешкото безпокойство в района на гнездото. За наша радост, в на-

чалото на август успешно излетя орлето на другата двойка.

Опазването на орлите зависи до голяма степен и от местното население в районите, където гнездят. Ето защо част от дейностите по проекта бяха насочени към местните хора и по-специално към децата. Бяха проведени редица лекции и полеве наблюдения за опознаването на орлите и тяхното поведение в които се включиха над 500 ученика. За повишаване на природозащитната култура сред местното население бяха издадени и разпространени плакати и стикери.

Благодарение на партньорството ни с РИОСВ - Плевен и ДПП "Персина" предстои обявяването на защитена територия на един от островите с важно значение за размножаването на орлите. Надяваме се предложението от БДЗП мерки за опазването на вида в района да залегнат и в бъдещия План за управление на Парка, което ще осигури в дългосрочен план опазването на морския орел. Не на последно място благодарим на всички доброволци на БДЗП за активното им участие в дейностите по проекта.

Емил
ТОДОРОВ
Тихомир
АЛЕКСАНДРОВ

легите от ДПП "Персина" и местните рибари, които ни съдействаха със своите лодки, проведохме над 20 посещения. По време на експедицията ни през есента бяха открити нови гнезда, чиито географски координати, както и на досега познатите, бяха уточнени. Първият опит за изкуствено подхранване на орлите в района се оказа успешен. Раз-

ДУХОВНОСТ

УЧЕБНИЯТ ТЕАТЪР – между първите стъпки на сцената и финалните аплодисменти

Инна ЦЕРОВСКА

Старт - мигът, в който решението е взето и си поел риска да преминеш през всички изпитания, за да стигнеш до финала. В професията на актьора това е поклонът и аплаузите - оценката на зрителя.

Тази година в Пловдивския университет студентите по Актьорско майсторство могат да се поздравят с отличен старт.

Началото бе участието в Международния театрален фестивал "Сцена на кръстопът" - Пловдив. Студентите от специалността "Актьорство за драматичен театър" бяха онази жива улична атракция, която като магнит привличаше зрителите към театралните зали. Чарът и младостта, облечени в шарени костюми, пластично увлечени от филмовата музика, се претърколиха и към още един фестивал - "Европа е тук", Пазарджик. За втора година се провежда международен филмов фестивал, посветен на отстъпилото толерантно малка крачка назад европейско кино. В едноседмичния филмов маратон Европа без особено усилие доказа, че отново е тук. Качествената организация на екипа от Община Пазарджик, ръководена от заместник-кмета госпожа Виолета Гиндева, постигна онази

съвършена атмосфера, в която филмови професионалисти, преподаватели от висшите учебни заведения и студенти се чувстваха като едно цяло. Представяха се актьори, оператори, режисьори, които в резултат на общ кино

показ и творчески умения, успяха да дадат началото на нови контакти. Киноспециалистите на Благоевградския университет и нашите студенти по актьорство ще започнат сътрудничество, което ще се появи като нова рожба догодина на фестивала. В съпътстващата програма бе представено Пловдивското университетското издателство. На изложените книги се четяха имената на авторитетни наши преподаватели. Виждаше се качествена полиграфия и модерен графичен дизайн. Любопитна среща се получи и между пазарджишки и пловдивски художници - преподаватели в катедра "Естетическо възпитание" - чрез книгата "Материали и техники в изобразителната практика" на доц. д-р Бисер Дамянов, представена от гл. ас. Методий Ангелов. Доц. д-р Даниела

Маркова подреди заедно с двамата си колеги малка изложба във фестивалното фоайе.

"Това е само началото!" - гръмна и първият гонг на новоприетите момчета и момичета в актьорската специалност. Под звуците на пиано, може би малко стъписани, но щастливи от първата им среща с препълнената зала на Учебния театър, те преминаха през различни автори, показваха все още крехките си театрални умения. "Това е новият ни клас!" - с много любов и надежда заявяват от сцената художественият ръководител доц. Иван Налбантов, актьор от Театъра на Българската армия, и Стефан Попов, познат ни от многобройните си роли на пловдивска сцена. Стана празник! Празник, споделен от класовете на проф. Елисавета Сотирова и Тодор Димитров, на проф. Надежда Сейкова и Виолета Гиндева. Краят на този театрален празник бе сложен от преподавателя по вокално пение Йосиф Герджиков с концерт на "Юлангело". Църковните песнопения изправиха цялата зала на крака, аплодисментите затихнаха едва след тържественото "Многая лета".

На добър час! Пожелахме си го всички заедно с декана на Педагогическата факултет доц. д-р Дора Лефтерова.

"СЛАВЯНСКИ ДИАЛОЗИ" – списанието разговор

Как звучи Гео Милев на чешки? А на словашки, полски или сръбски? Да, поемата "Септември" е преведана на всички тези езици още през 20-те и 30-те години на XX век!

И как звучи на български хърватинът Мирослав Кърлежа? Откъс от романа "Хотел "Савоя".

Кой кой е в полската литература? Отговаря ни този, който прек-

расно я познава - поетът и преводачът Иван Вълев.

Защо бизнесът и в български, и в полски веднъж се възприема като растение и може да се разраства, а друг път като пациент, който има нужда от оздравяване?

Какво знаем за Йордан Ковачев, човека, превел Тютчев на български? Да се доближим до него чрез неговото творчество!

Дали сме чели нещо от съвременната лужишка поезия? (Кои пък бяха тези лужичани?) И кой е Кито Лоренц?

Кога... на това ни отговаря славянският календар.

КЪДЕ са отговорите на тези и на още куп други въпроси? Естествено, между кориците на

поредния брой на списание "Славянски диалози".

В броя четете още: Василка Тъпкова-Заимова, Димо Чешмеджиев "Етническият произход на Кирил и Методий"; Ян Кошка "Експресионизмът в творчеството на Гео Милев"; Красимира Чакчорова "Нов поглед към видовата теория на Светомир Иванчев"; Галя Симеонова-Конах "Витолд Гомбрович: структурата на мантилитета и автотърформансът" и др.

Таня ЛАМБРЕВА

ИЗСЛЕДВАНЕ

ЗА ВЪЗРОЖДЕНЕЦА И ЗА АВАНГАРДИСТА

Владимир ЯНЕВ

Книгата "Баща и син"* на известния критик и музеен деец Георги Янев е разтърсваща - като се започне от документираният и анализираният конфликт между Милю Касабов и дръзновекия му потомък, като се премине през преживяното и създаденото от Гео у нас и в чужбина и се достигне до гребелта на сина и митарствата на бащата - един вазовски чорбаджи Марко, превърнат от нашите исторически юридисти в Йозеф К. Ала за разлика от героя на Кафка старият поборник, народният учител, всеотдайният общественик, книжарят и издателят притежава дарбата и своеобразната утеха на писменото изразяване. Съмнителна въпреки прочетане е по-скоро развреждане на раните, болезнено завръщане към лични и национални трагедии, към страховити промисли за несбъднатостта на "добрата" свобода, подменена от слободията на роба - още по-страшна от тази на поулегналите все някак и сплутни от мързела си господари. Тя наистина е мътна и кървава, както би възкликнал Тончо Жечев, който да беше жив, щеше горестно да види в тази книга както ерозирането на традицията, така и посичането на модерността.

Дълго и ненапразно се е трудил Георги Янев, за да създаде "Баща и син" - това е безспорно и лесно за доказване. От гледна точка на документалистиката систематизираното привеждане на известни и новооткрити свидетелства има определена стойност. Прибавянето към архивите е полезно и функционално - и за специалисти, и за по-широк кръг интересувани се ползата е несъмнена. Ангажиращи и предизвикателни са историкопсихологическите предположения за конкретните причини, предизвикали гибелта на поета, а литературоведските съображе-

ния за отношението на Гео Милев към Георги Бакалов и Иван Вазов са убедително находчиви. Така "хибридността на тази книга" не е знак за недомисленост, а израз на комплексност на подходите към темата, доказателство за информираността, дароваността и почтеността на пишещия.

Всичко казано дотук е дотолкова очевидно и безрисково, че ми се ще малко-много лекомислено да "допиша" книгата, която на всичко отгоре е и майсторски прокоментирана от своя автор. Тук има един епизод, зареден с особен драматизъм. Чест прави на Георги Янев, че не го е спестил, за да "спаси" представата за "идеалността" на Милю Касабов. Бащата е сред инициаторите за издигане Паметник Саркофаг-мавзолей за спасването на Самарското знаме. И ето - когато през 1927 година откриват Паметника, той е в първите редици, редом с ген. Вълков и проф. Цанков.

"Тук няма никакво противоречие - Милю Касабов е последователен в своите възрожденски идеали, колкото и те да са били вече остарели и неактуални за времето си", коментира Георги Янев, но обяснението е повърхностно. А е налице и упрекът на съпругата Анастасия, че мъжът ѝ се е ръкувал с убийците на сина им. Тук неловкият опит за оправдание на Милю Касабов - "Не аз стисках тяхната десница, те стискаха моята" - прикрива нещо, за което наистина "можем само да гадаем". Извинявам се за "дописването" - за мен това нещо е

свързано с плахата, наистина граничаща с невероятното, но все пак - надежда, че "боговете" ще се смият. (Та не целуваше ли Приам ръцете на Ахил, убица на сина му, не ги ли обливаше със старческите си сълзи?! Кой ще посмее да го обвини...) Какво че още през 1926 е отслужено опелото над незнайния гроб на покойника, може пък да стане чудото и... О, тази вечна родителска надежда! Не, не можем да предполагаме, нямаме моралното право да

мислим, че Милю Касабов се е изтърпанил там от верноподаничеството, от суета, от старческо слабостие.

Не ще да е точно той верноподаният Авраам, по-скоро е внезапният богоборец Йов. Тайният български Йов, чийто ропот достига до нас: кой май само и единствено пред себе си Милю Касабов - вярващият в Бог и Отечество - поставя въпроси, повдигането на които е страшно и днес. Според собствените му признания той е "изпущал умозаклучителни факти и разумни доводи за долните и ниски черти на този народ-роб", "адмирирал по темперамента си само ония от народа, малцината - единиците, които са проявявали добродетели, забравяйки, че малцината не са народ". Едва след дошлото като гръм от ясно небе (нали според възрожденците родното небе е винаги ясно, Отецеството - прекрасно!) Милю Касабов си припомня чуто и видяно. За да проумее и изпише, че неотговорните фактори не са родени през 20-те години, че след като един божие просветен българин праща на смърт пленниците, след като лумпенът Георги

Кюмюрджия е мародерствал и убивал, то няма как да са без наследници. Наследници по права, по-точно - по крива линия за такъв безчовечности винаги се намират.

Гео предизвиква тези наследници, а за бащата остават късните викове и ридания. Той, родителят, е трагичният герой на тази книга, той е "виновният" - не, не заради късното проглеждане, а заради желанието неговият първороден да гледа, да бъде повече от него. Е, синът е станал повече! Гео е гледал и загубил око; прогледнал е, за да загуби глава - "кървав на боговете курбан", голям курбан, на какъвто рядко са се наслаждавали по нашенско и по света.

А иначе не само с отговорите, а и с въпросите си, книгата на Георги Янев "Баща и син" е ценна за читателите. Те навярно ще се съгласят с казаното от автора, че "Гео "попива" морала на баща си, дава национално и общочовешко проявление на родилите се в миналото морални идеи и... ги отправя в бъдещето". Вероятно е да не се съгласят с твърдението, че "и двамата са били самотници в своите епохи и някак си само двамата са се посрещали въпреки епохите". (И други такива двойки има в историята ни, където инак бъка от послушни отличници!) Но при всички случаи, ако прочетат достойно достойната книга, читателите ще се замислят над въпросите на автора й: "Какво е било онова, стоящо над епохите, което ги е свързвало? Само бащинството и възпитанието ли? Само любовта или почитта? Само кристалната чистота на единия и светлата вяра на другия ли?" Непременно ще се замислят! А мисленето, породено от книгата, вече е доказателство за стойността ѝ. И за стойността ни като читатели, тоест - като хора! Кое-то няма как да не ни свързва - и със стародавната евангелска кротост на бащите, и с авангардната дързост на синовете.

Стихотворения от Веселина Балтова*

Счупих огледалото,
в което цял живот надничах.
Стъклото нарязва ръцете ми,
кръвта изми грима.
Огледах се гола и изкривена.

Това не бях аз.

Видях дупките в душата,
кратерите във сърцето.
Пороците дълбаеха празноти.
Отрекла себе си,
събирах грехове в името на надеждата.
Страдах от любов към мазохизма
щастлива в егоизма си.

Това бях аз.

Родена от сълзите жена,
изгубих се през годините,
за да се намеря на хиляди парчета.
Пъзел на всичките ми лица.

Счупи огледалото!
Раздроби маската.
Кръвта измива лещите.
В какво се видя?
Какавида или пеперуда!?!

После...

Жената събра парчетата
и ги изхвърли на боклука.
Извади новото, лъскаво огледало
и започна да се гримира.

хотелски стаи
осъзнати надежди
заклучени в тях

отворете вратите
пуснете спомените
отприщете болката
залепнала по стените
нека порокът се излее
и удави миговете щастие

сладострастие

хотелски стаи
попили страстта
отнели задръжките

затворете вратите
приберете спомените
притъпете болката
под завивките
пуснете завесите
параван за чужди погледи

откъснати мигове

Happy new year!

*Все от някъде трябва
да започнем.
Защо не, от
Новата година.*

Новата година дойде.
Чаках я от три седмици.
Озъбена, с кръвясали венци.
Тръпнех да сменя козината.
Мислех, размислях.
Какво да променя?
Да пазя световния мир,
да измисля лекарство за СПИН,
гладните да нахраня,
жадните да напоя,
пари или съвети да раздам,
с коркова тапа да запуша
дупката в озоновия слой,
да спася райграса
или да посея две праскови
и две черешки.

...
Събудих се на първи към обяд
воняща на цигари, алкохол. . .
готова за галактически решения.

...
Първото ми решение -
смених си четката за зъби.

Wash and go and wash again

запалих колата.
натиснах газта.
хвърлих се в мъглата.
Защо не ме остави, hunter?
препусна след мен.
така бързо.
преди да се усетя.
преди да видиш.
как търся бельото си.
без да знаеш.
на къде задуха косата ми.
разбра, че си забравих картата.
забравих си компаса, тоо.
не ме остави да изчезна.
да ти изневеря с мъглата.
Спирачки! - викаш.
Газ! не спирам!
дивото зове.
аз съм сърцето на кошута.
и в него съм.
и то дивее в мен.
ще се обърна.
и ще се превърнеш в камък.
Газ! Спирачки! Газ!....
тъжно забуксувах.
бензинът свърши.
точно навреме.
преди да ми кажеш:
Забрави си червилото. Не си го взимай.

*Веселина Балтова, Славянска филология, III курс, беше отличена с Трета награда от литературния конкурс на вестника.

АРГО

ИСКАТЕ ЛИ ДА ГОВОРИМ ПАНАОКИ?

Ангелина РАНГЕЛОВА**Що е то?**

Е, щом преместихте поглед надолу, значи заглавието ви се е сторило обещаващо. Панаоки обаче съвсем не е някой екзотичен език, както може би ви звучи. Панаоки е своеволен превод на френската думичка *verlan*, с която се означава едно все по-навлизане в ежедневието езиково явление, една от многобройните игри на думи, присъщи на младите французи. За да го обясним, ще обърнем поглед в близката история.

През втората половина на ХХ в. във Франция силно нараства броят на имигрантите от Африка, най-вече от арабския свят. В повечето случаи те са бедни, необразовани и трудно се интегрират. Нерядко новите заселници се препитават чрез джепчийство и други престъпни занимания. В новообразуваните бедни квартали на Париж се сформират мощни банди, с които полицията трудно се справя. Престъпниците имат своите малко животоспасяващи трикове. Един от тях е тайният, закодиран език *verlan*. Той се състои в разместването на сричките на ключови думи от изречението. По този начин се получават нови, неразбираеми думи, понятни само за членовете на бандата. Самата дума *verlan* представлява разместените срички на *a l'envers* (наопаки, наобратно). Да говориш *verlan*, означава да говориш *a l'envers*.

Жаргон ли е *verlan*?

В своята статия "Introduction a l'argot: argot et verlan" Mikael Jamín разграничава жаргона и езика *verlan*, като отбелязва, че жаргонът е език на работническата класа, на среднощните бистра и бардаци, а *verlan* е езикът на парижките предградия. Докато жаргонът назовава неща от ежедневието по вулгарен начин, *verlan* е просто закодирано назоваване на прилични думи, тайно общуване на бандите. Следователно *verlan* не е жаргон, макар и да се срещат трансформирани жаргонни думи.

Принципите на *verlan*?

На пръв поглед принципът е прост - трябва само да обърнеш местата на сричките в определената дума, та-

ка че да се получи нова. По този начин *cite* става *teci*, *musique* става *siquemu*, *tomber* - *betom*, *bonjour* - *jourbon* и пр. Има обаче още едно, не помаловажно условие в образуването на верланизитани (т.е. казаните на *verlan*) думички, а именно те да звучат добре и да се произнасят лесно. Понеже фонетичната обвивка на думите във френския език често се разминава с графичната, се получават неузнаваеми думи със собствени мелодия и правопис. Така например за думата *musique* не е достатъчно само да обърнем с р и ч к и т е (*siquemu*). Става претруфено, прекалено разгадаемо и не

съвсем ясно как трябва да се прочете. Затова се появява съвсем новият правопис *zicmu* - кратко и добре звучащо. В други думи пък за благозвучие се налага да се отнеме или да се прибави някоя сричка. *Mec* (момче) не звучи като *keume*, а просто *keum*, *femme* (жена) става *meuf*, *pere* (баща) - *reup*, *frere* (брат) - *reuf*. Известната верига за бързо хранене *McDonald's*, която във Франция наричат накратко *McDo*, на *verlan* не звучи *DoMac*, а *K'deums*. В някои думи се появява нова сричка, пак в името на доброто звучене. *Soeur* (сестра) се превръща в *reusda*.

Не бива да забравяме обаче, че *verlan* е вид мода и търпи промени в развитието си.

Когато една закодирана дума навлезе трайно в обществото и стане прекалено ясна, се налага отново да се трансформира. Затова често се случва една преобърнатата вече дума да бъде препреобърната. Така например в началото общността, създала този език, нарича себе си *les beara* (*les arabes*). През 80-те години *beara* се превръща в *beur*, а днес наричат арабите *reub*.

Излиза, че *verlan* не е така прост и лесно разбираем език, какъвто изглежда на пръв поглед.

Защо Франция и френският език са така благоприятни за развитието на подобни езикови явления?

От една страна стоят онези бедни общности, които вече описахме. В големите градове, и особено в Париж, раз-

ликата между центъра и предградията е изключително голяма. В периферията са сформирани бунтарските банди, които търсят начин да се самоидентифицират, но и се разкъсват между африканската и европейската култура. За

много от младите в Париж френският език е роден, но не и майчин. Може би това е и една от причините, поради които именно тези общности си позволяват така да трансформират езика. А френският е изключително благоприятен за анаграми като *verlan*. Това се дължи на факта, че една дума в почти всичките си форми звучи по еднакъв начин. Така например, ако искаме да кажем на *verlan* една жена или няколко жени, със или без определителен член, ние имаме един и същ езиков матриал, който да преобръщаме (жена - *une meuf*, жени - *des meufs*, жената - *la meuf*, жените - *les meufs*). Представете си на български колко нови думички трябва

да съставим. Наже звучи добре, но ако трябва да прибавим флексите в останалите словоформи. Разбира се, не че е невъзможно да се създаде един роден език панаоки, защото преди всичко и най-вече това е игра, която развива въображението и артистичността.

Verlan и обществото?

Макар все още считан за език на предградията и на *les beurs*, *verlan* силно се разпространява сред младежите на улицата, в училищата, в дискотеките. Това до голяма степен се дължи на навлизането на арабската култура в ежедневието. Младите французи все повече подражават на мургавите имигранти - обличат се като тях, слушат тяхната музика и говорят като тях. *Verlan* говорят по-често момчетата, които се събират на банди. За момичетата този език като че остава чужд, преклено дързък. По-възрастните французи го смятат за вулгарен, грубиянски и неприемлив.

През последните 10-тина години *verlan* започна много често да се появява в изкуството. Рапъри като *Renaud* и *MC Solaar* съчиняват верланизиран текстове на своите песни. Филмът *La Haine* на режисьора *Mathieu Kassowitz* завладя класациите в европейското кино в средата на 90-те. В него е представен животът в едно парижко предградие, смесването на културите и интеграцията не само на арабите във френското общество, но и на белите момчета, които искат да се вмести в черната култура. В целия филм героите използват своя специфичен закодиран език. Дори белетристите се вдъхновяват от *verlan*. *Stefan Daniel* през 1995 публикува своя роман "Le secret de Monsieur Verlan", в който разказва историята за един учител в парижка гимназия, който върши всичко наопаки.

Verlan събужда вече и научен интерес. *Jean-Pierre Zerling*, професор в страсбургския университет "Max Bloch", със-

ДУАЛОГ

РЕДОВЕ ОТ РЕДАКЦИОННАТА ПОЩА

Поздрав от мен.

Надявам се, че освен да дам отговор на въпросите от теста по българска литература в VI брой на вестника, мога и да коментирам предизвикателството. А според мен то е истинско, защото повечето въпроси изискват познаване на художествените текстове и голяма съобразителност. С този тест се получи нещо, което ми харесва много в участието ми в изпитни форми - затвърждавам знания и получавам нови.

Искам още нещо да включа в това писъмце, за да не се налага да пиша повече от едно (от последната страница на броя разбрах, че e-mail адресът е предназначен за мнения. На него бих пратила отговорите, но не знам дали е приемливо): За първи път срещам този вестник и ме зарадва многостранно. Първото нещо беше споменът за вестника на гимназията, която завърших. Второто - касичката за плащане - тя просто привлича към това. Оттам-нататък - самите материали в броя. Също и дадената възможност да се достига до вестника по електронен път.

Вниманието ми е привлечено!

С уважение: Христина Кръстева
град Добрич

Здравейте!

Казвам се Борислава Веселинова Петрова и тази година ме приеха в ПУ "Паисий Хилендарски" специалност химия. Септември месец ми започват очните, тъй като сам задочно. Четох вашия интересен вестник с информация за университета и всички интересни събития около него. Заинтригува ме страницата, посветена на ПОЕЗИЯТА, написана от студенти, но забелязах, че те са 3-4 курс. Имам един въпрос към вас, проблем ли ще е, ако и аз искам да ви пратя мои стихотворения, за да ги прочетете? И може би някой ден ще прочета и нещо написано от мен самата във вестника. Надявам се да прочетете този мейл и дори с няколко думи да ми отговорите, дали мога да участвам в конкурса или не? Лека работа. И надявам се до скоро писане.:)))

Благодаря на нашите читатели за добрите думи, които са написали.

На Борислава Петрова съм и отговорил лично, но искам да поясня за всички настоящи и бъдещи студенти на Пловдивския университет, че вестникът е отворен за тях, а и за хората, завършили наскоро или по-отдавна. На електронния адрес могат да изпращат не само мнения и коментари за вестника, но и текстове, които са свързани със студентския живот, образование, наука, култура и др. Ако преценим, че тези текстове отговарят на изискванията на редакцията, те ще бъдат отпечатани на страниците на вестника.

Тильо ТИЛЕВ

ИСКАТЕ ЛИ ДА ГОВОРИМ ПАНАОКИ?

ОТ СТР. 14

тавя речник *français-verlan*, съдържащ около 170 разпространени думи и фрази. Някои думи дори са представени в новите тълковни речници.

Публикуват се статии и изледвания върху този феномен. Мненията са противоречиви, но интересът е безспорен.

Ето един пример за поема, написана на *verlan*.

Double culture

J'neco ap La Marseillaise
Mais c'est ici que je mange mes fraises
Au debliï, j'suis cïfran
Et j'suis robeu en cefran
Kïbbo entre ici et la-bas
Des fois j'ai envie de me sïca
Mais c'est pris d'Paris qu'j'ai grandi
Et l'Algïrie j'l'ai tachav' quand j'ïtais p'tit
Alors oш j'me vïtrou?
J'me sens perdu, c'est chelou
Fiertï d'ktre un djez a Paris
Tous les soirs, c'est Allah que je prie

На правилан френски този текст би изглеждал така:

Double culture

Je ne connais pas La Marseillaise
Mais c'est ici que je mange mes fraises (=c'est ici que j'habite)
Au bled (=au village algerien), j'suis Francais
Et j'suis arabe en France
Bloquent entre ici et la-bas
Des fois j'ai envie de me casser (=de partir)
Mais c'est pris d'Paris que j'ai grandi
Et l'Algïrie je l'ai qutee quand j'ïtais p'tit
Alors oш j'me trouve?
J'me sens perdu, c'est louche (=c'est bizarre)
Fiertï d'ktre un algerien a Paris
Tous les soirs, c'est Allah que je prie

Тази поема съвсем точно разкрива мястото на *verlan* между френската и африканската култури. За тези, които не говорят френски, ще поясним, че в поемата говори чернокожо момче от парижките предградия, което търси отговор на въпроса "Кой съм аз? Французин ли съм или алжирец? Бял или черен?"

Много скоро обаче разместването на срички във френската реч вече няма да се свързва само с престъпните банди на имигрантите, защото модата казва своята дума в цялото общество.

А вие как смятате, можем ли ние, българите, да говорим панаоки, въпреки разнообразните форми в езика ни?

ЗА ВСЕКИГО ПО НЕЩО

ДОСТАТЪЧНИ ЛИ СА 4 ЦВЯТА?

Един график, който има на разположение само четири цвята, а трябва да нарисова сложна географска карта, без да използва един и същи цвят за две гранични зони, няма никаква причина да губи самообладание. "Теоремата на четирите цвята", една от най-известните в историята на математиката, гарантира, че тези четири цвята са достатъчни за успешното завършване на операцията. Тя гласи: "Минималният брой цветове, необходими за оцветяването на географска карта така, че две гранични страни да бъдат в различни цветове, е четири."

Решен в 1976 г. от Кенет Ейпъл и Волфганг Хакен от Университета в Илинойс с помощта на три компютъра, които са работили в продължение на 1200 часа, този прочут математически проблем устоя 124 години на

За да тръгне човек да пътешества, независимо дали по суша, въздух или вода, той се нуждае от средство за ориентация. Такъв незаменим помощник е географската карта. Но освен специалните познания, които се изискват за изготвяне на картите, са нужни и някои не толкова специфични.

всички опити за разрешаване: още от 1852 г., когато за пръв път е формулиран като хипотеза от Франсис Гътри в писмо до брат му Фридрих, ученик на математика Августус де Морган.

Гътри се надявал, че брат му или неговите колеги математици от Лондонския университет ще намерят решение. Но веднага станало ясно, че задачата е по-трудна, отколкото изглеждало на пръв поглед. Било лесно да се провери, че три цвята не са достатъчни за всяка карта, и било също очевидно, че четири цвята са достатъчни в много

доказани случаи. Но как да се докаже, че четири цвята ще са достатъчни във "всички" случаи?

Въпросът бил официално поставен пред Лондонското математическо дружество в 1878 г. Трябвало да измине една година, преди адвокатът Алфред Брей Кемп, член на дружеството, да публикува дълго доказателство, което изглеждало неоспоримо.

Но 12 години по-късно математикът Джон Хейуд открил грешка. След това той цял живот се опитвал да докаже теоремата, но не успял. Не успели да я докажат

и някои от най-известните математици. Провалил се също Херман Минковски, създателят на пространствено-темпоралната геометрия, използвана от Айнщайн за теорията на относителността.

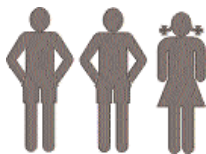
Някои мислели, че теоремата е "нерешима", т.е. не може да се докаже нито верността, нито погрешността й, други казвали, че и да има доказателство, то ще бъде прекалено дълго и за един човек ще е непосилно да се справи с него през краткия си човешки живот. Едва с появата на компютъра започва да се съзира изход. След няколко опита проблемът е сведен до проверяването на ограничен, но много висок брой случаи. Компютърът провери всички тези случаи и се оказа, че четири цвята наистина са достатъчни.

ЗАДАЧИ. ГЛАВОБЛЪСКАНИЦИ

1. Оловни войници. Едно дете има известен брой оловни войници, които иска да нареди в квадрат. Първоначално образувал един квадрат, но му остават 10 войника. Поиска да образува нов квадрат, като увеличи с 2 броя войниците във всяка редица, но този път не му достигат 10 войника. Колко е броят на войниците?

2. Сборът от годините на сестра и двама братя е 15. Преди три години сборът е бил 7, а преди шест години - 2. На колко години е всеки един сега?

ОТГОВОРИ НА ЗАДАЧИТЕ ОТ МИНАЛИЯ БРОЙ

За да намерим избран елемент в множество от два елемента, достатъчно е да зададем един въпрос и на него да се отговаря с "да" и "не". В множество от 4 елемента избран елемент може да се открие с 2 въпроса. В множество от 8 елемента - с три въпроса. Например разделяме множеството на 2 половини и определяме в коя част се намира даденият елемент. В общия случай n ("ен") въпроса с отговори "да" или "не" са достатъчни за откриване на елемент в множество 2^n елемента.

В задачата за телефонния номер 25 въпроса позволяват да отгатнем всяко число от 1 до $2^{24} = 33554432$, но това е повече от броя на всички телефонни номера в гр. Пловдив. Преди всичко трябва да започнем с въпроса: "Номерът на твоя телефон по-голям ли е от 500000?". Това ще позволи да отхвърлим половината и т.н.

Подготвил доц. д-р Георги КОСТАДИНОВ

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

ТИЛЪО ТИЛЕВ – ГЛАВЕН РЕДАКТОР, ДОЦ. Д-Р ВЛАДИМИР ЯНЕВ, ДОЦ. Д-Р ЖОРЖЕТА ЧОЛАКОВА,
СТЕФАН СТОЯНОВ – ФОТОГРАФ, АС. ЕВЕЛИНА ДАСКАЛОВА, ГЛ. АС. Д-Р ИВАН ПОПОВ, ДОЦ. Д-Р ЛЮБА ПОПОВА,
ГЛ. АС. ОГНЯН КОЙЧЕВ, ДОЦ. Д-Р СНЕЖАНА МАГАЕВА

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА: Пловдив, 4000, ул. „Цар Асен“, №24, тел.: 261 477

ПРИЕМНО ВРЕМЕ: всеки ден от 10.00 до 14.00 часа

ВЕСТНИКА МОЖЕ ДА НАМЕРИТЕ В ИНТЕРНЕТ НА АДРЕС: <http://www.fmi-plovdiv.org>

Електронният вариант се прави от СТЕФАН ДЖУКЕЛОВ
Текстове и мнения изпращайте на e-mail: vestnik_pu@abv.bg